

Yeni
KOMİLİ
TUVALET SABUNU

CİLDİNİZİ YUMUŞATIR
TERAVETİNİZİ ARTTIRIR
LANOLİN KREMLİ
MUSUSİ KOKULU
YENİ AMBALAJ
YENİ FORMÜL

KOMİLİ
TUVALET SABUNLARI

NECMİ KOMİLİ TEL. 220796

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

NISAN 1961

İÇİNDEKİLER

Türk Kültür Derneklerine Çağrı	Behçet Kemal ÇAĞLAR
Çocuk Eşya ve Elbiseleri Sergisi	Halûk Y. ŞEHSUVAROĞLU
Sese Benzetimli İsimler	Prof. Mahmut R. GAZİMİHÂL
Türk Halk Müziği Dizilerinin Tarifi	Halil B. YÖNETKİN
İstanbulda Kullanılan Bazı Tâbir ve Atasözleri	Behire GÜRCAN
Silifke ve Türk Folklorunda Cezayir	Kerim YUND
Savur'da Yağmur Duası	Osman Sabri ADAL
Ankara Folklorundan İlençler	H. Kâmil TOYGAR
Gaziantep'te Folklor Çalışmaları	Efdal EMİROĞLU
Kitaplar Arasında: "Etnoğrafya Kılavuzu,,	Cahit ÖZTELLİ
Gemerek'te Ay ve Güneş Üstüne Söylenenler	M. Güner DEMİRAY
Kadamut Mânileri (II)	Yılmaz ELMAS

BİZE GELEN KİTAPLAR

SAYI: 141

KURUŞ: 100

OKURLARIMIZA MÜJDE: DERGİMİZ,
GELECEK SAYIDAN İTİBAREN 32
SAYFA OLARAK ÇIKACAKTIR.

İSTANBUL'DA AYDA BİR DEF'A ÇIKARILAN HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

SOĞUK ALGINLIĞI

BAŞLANGICINDA **OPON** ALMAK FAYDALIDIR!

OPON baş, diş, adale, sinir, lumbago ağrılarını teskin eder. Bayanların muayyen zamanlardaki sancısı ve rahatsızlıklarında faydalıdır.

**BÜTÜN
AĞRILARA
KARŞI**

OPON

günde 6 tablete kadar alınabilir

Yıllık abonesi: 10,
altı aylık abonesi: 5
liradır.
Yurd dışı senelik abone:
3\$, 1£

**TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI**

Basılmıyan yazılar
istenince geri gönderilir
Adres değiştirmelerde
ücret alınmaz.
Vakit Basımevi

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden: Mes'ul Müdür: İ. HİNÇER
ADRES: Yeşildirek, Sultanmektebi Sokak No. 17 İstanbul

"TÜRK FOLKLOR (= HALBİLGİSİ) DERNEĞİ" NİN YAYIM ORGANIDIR.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AGUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ

SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

NO. 141

NİSAN 1961

YL: 12 — CİLT: 6

TÜRK KÜLTÜR DERNEKLERİNE ÇAĞRI

Yazan: Behçet Kemal ÇAĞLAR

Güzel yüzlü, pariak bakışlı, akıllı, bilgili; seçkin bir aileden yetişmiş bir genç adam.. Sıhhati ve şevki de yerinde. Fakat bir tedinginliği var. Kabından taşıyor. İçi içine sığmıyor. Ne yapacağını pek bilemiyor. Kâh kafeste kaplan gibi duvarlara çarpıp çarpa geziniyor. Kâh gemini koparmış bir aylak at gibi ovada başıboş koşup duruyor.. Koğuğunun altında daha basılmamış bir kitabı var, kime okusa beğeniyor.. Keyfi yerinde, vücudu rahat amma içi rahat değil.. Bir arka girmeyecek mi bu sel? Bu su bir işe yaramadan kayalara çarpa çarpa akıp gittikten sonra bir gün toprağa çarpıp kaybolup gidecek mi?..

Oh! Çok şükür, nihayet ne yapacağını kararlaştırmış, yurda ve halka yararlı olacak bir iş için düşünmüş ve yolunu seçmiş. Bir adama rastlıyor. O, buna bütün bu geçiş marifetlerin, insana kalıcı bir ad bırakmayacağını; insanın, topluma yararlı olacakla rastgele bir yaratıktan ayrılabilmesini anlatıyor. İçi içine sığmıyan genç adam, dar kabından taşmış ve büyük bir arka girmiştir artık. O güne kadar özene bilmem kaçınıcı defa temize çektiği kâğıtların sonuna şu satırları yazıyor :

Refah-ı millet için terk-i rahat eyleyelim
Vatan yolunda yürü azm-i gurbet eyleyelim

Hükümet ise garaz (halka hizmet eyleyelim

Sözün de pek-büyüğünden feragat eyleyelim

Evet, gazelin ve aruzun modası çoktan geçmişti amma modası, hiç bir zaman geçmeyecek olan, her zaman insanı gerektiren insan, yararlı yurttaş yapacak bir şey var: Toplumun faydasına kendi rahatını feda edebilmek! Yurt yolunda gurbete çar-
kabilemek !

Bu davranış, bu karar, her şeyden önce, insanın kendi içine rahatlık verdiği için, ilkin, kendine bir hizmet sayılır. Bir şeye yaramak, dünyaya ne için gelmiş olduğunu bilmek, eskilerin deyimi ile hayatının hikmetini keşfetmek!.. İnsan, önüne konmuş, hattâ kısa bir vapur yolculuğunda elinin altına düşmüş bir gazete bilmeceğini bile gözürverince, kaç yaşında olursa olsun, çocukça bir ferahlık duyar! Ya bir gün, niçin dünyaya gelmiş olduğunu, neye yararlı olacağını keşfediverirse!.. Daha doğrusu kendisini bir ot gibi bitip büyüyüp kuruyarak gitmekten kurtaracak, çiçek açtırıp meyva verdirecek iklimi ve çareyi buluverirse!..

Nâmık Kemal, Şinasiyi bulup dinlemekle, "Tasvir-i efkâr," gazetesinde ona yardım elini uzatmakla, her şeyden önce

kendini buluyor. Dibi delik bir fıçıyı dol -
durmaya uğraşan "Şeytanın gündeliksiz ır -
gadı,, olmaktan çıkıyor!.

On yıldır; Namık Kemaller, Şinasi -
siz ve Tasvir-i Efkâr'sızdılar. Halbuki on -
dan önce, yurdun yüzlerce köşesinde, ön -
lerine düşecek, Halkevinin veya şubele -
rinden birinin bir başkanı; Halkevinin sa -
lonları, kursları, dergileri vardı... Karsta -
ki, Diyarbakırdaki, Çiğanköy'deki, Ho -
padaki, Dersimdeki, Saragonadaki okuldan
yeni çıkmış bir öğretmen, kıtaya yeni
gelmiş bir subay, hizmete yeni atılmış bir
doktor, kendini buralarda sürgün sayıp
da işi kumara veya işrete dökmeden,
Halkevinde veya odasında buluşuyorlar ;
birlikte kitap okumaktan satranç oynama -
ya, piyes hazırlamaktan okuma yazma
kursu açmaya kadar her yararlı ve eğlen -
celi şeye baş vuruyorlar, hem vakit ge -
çiriyorlar. hem faydalı oluyorlardı. On yıl
dır bu kapılar kapandı, bu imkânlar el -
lerinden alındı. Ya meyhane köşelerinde ,
ya evlerin poker masalarında buluşur ol -
dular. Tabiatları ve terbiyeleri bunlara el -
vermiyorsa, köşelerine çekildiler, gün aşırı
traş olmayı bile unuttular, küskün ve sür -
gün oldular!.. Geçenlerde bir büyük şehri
mize gittim. Akşam üstü sokağa çıktım. Es -
kiden Halkevi dergilerinde ateşli yazılarını
okuduğum ve Halk Dersanelerindeki ça -
lışmaları ile köylerdeki etgili gezilerini ya -
kından bildiğim bir öğretmen arkadaşımı
ona buna sordum. Lokanta bozuntusu mey -
hanelerden birinde aramaya çıktılar. Orda
yoksa bir ötekinde! "Eh!.. Halkevi kapan -
dı da,, dediler..

Son aylarda şurda burda sık sık tiyatro -
ya gittim: Orta yaşlı usta oyuncuların ço -
ğunu ilk görüşte tanıdım: Bunlar bizim
Ankara Halkevinde sahneye çıkan amatör -
lerdi. Nasıl canla başla oynarlardı. O za -
mandan kendilerini belli etmişler, Halk -
evinde heveslenmişler, Halkevinde yetiş -
mişlerdi. 27 Mayıs günlerinden sonra ne
rede beylik olmayan, lâf olsun diye söylen -
meyen nutuk dinlemişsem; nerede konu -
şucu, sesini idare etmeyi, mikrofondan fay -
dalanmayı biliyorsa ya baştan keşfediyor

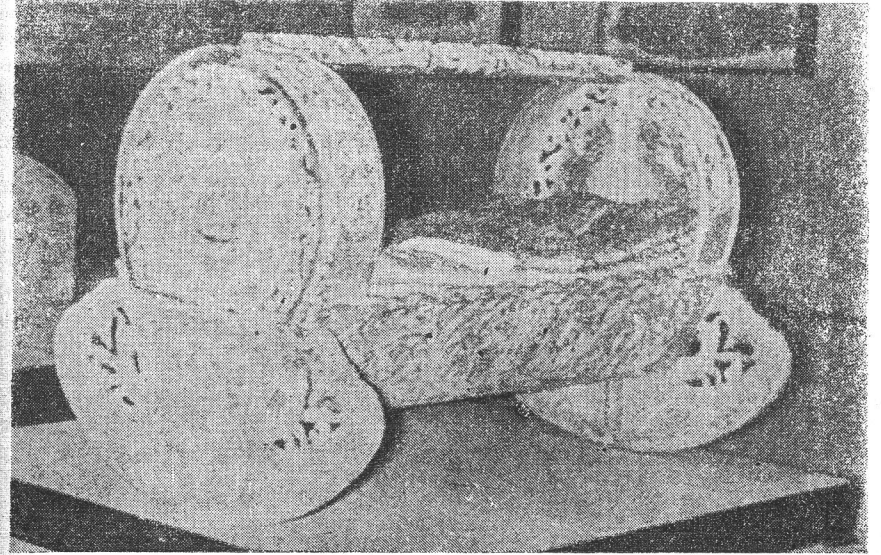
ya kendisinden sorup öğreniyordum ki ;
Halkevinde konuşarak, Halkevi gezilerin -
de ve gösterilerinde halka seslenip me -
ram anlatmaya çalışarak bu olgunluğu ka -
zanmıştır. Oyle elektrikçiye rastladığım ol -
du ki Halkevinde bir kursta öğrenmiş ,
elektrik ütüsü ve buz dolabı onararak ha -
yatını kazanıyor. Halkevinin doktorlarına
kendini baktırarak saradan kurtulduğu için
hâlâ Halkevine dua edenleri kulaklarım-a
duydum..

On yıldır bu eksiklik sürüp gidiyordu .
On yıldır kendini halk hizmetine vakıf -
mek isteyen ülkücüler, e-i ko-u bağı, im -
kânsız ve araçsız, aranıp duruyorlar..

Yurdun bütün eksikliklerini, yurtdaş -
ların bütün ihtiyaçlarını düşünüp çareleri -
ni aramaya girişen kurtarıcılar, Türk Kültür
Derneklerinin açılmasını teşvik ederek
bu alanda da gerçek aydınlara el uzat -
tılar, imkân verdiler. İlk aceleci günlerin
sıtması geçti. Şimdi Türk Kültür Dernek -
leri Halkevlerinden boş kalan yeri almak
için Devletin yardımına ve aydınların il -
gisine güvenerek harekete geçmiş bulun -
maktadır. Ankara'da, İstanbul'da ve başına
şehirlerde şimdikiye kadar buna benzer ça -
lışmalarda ve kurumlarda yer almış ve
başarı göstermiş ünlü aydınlardan çağışma
kolları kurulmuştur. Kendini halk hizmetine
verecek milliyetçi ve medeniyetçi kim
seler, Atatürkçü ve devrimci aydınlar için
hizmet fırsatı yine ayaklarına gelmiştir .
İlk kuruluş günlerinde aceleye gelmek yü -
zünden iş başına çağırılmayanlar, kusura
bakmayacaklar, gecikmiş de olsa candan
çağrıya kulak ve gönül vereceklerdir. Türk
Kültür Derneklerinin Genel Başkanlığına
beni seçmek lütfunda bulunan kurucular,
bu işe bütün kabiliyetlerini seve seve har -
camaya hazır, vakti ve işi müsait bir na -
çiz fakat yılmaz gönüllüyü davetçi tayin
ettiler: Bütün eski ocaklıları, Halkevelleri,
devrimcileri, Atatürk yolunda ve halk bir -
liğinde iş başına çağırmanın ilk adımları
atıklarını ifade etmiş oluyorlar. Benim il -
kü arkadaşlarım! Sizlere ihtiyacımız var
sizleri bekliyoruz; yine elele, gönül gö -
nüle!..

ÇOCUK EŞYA VE ELBİSELERİ SERGİSİ

Yazan: Halûk Y. ŞEHİSUAROĞLU

1961 Mayıs sonuna kadar açık kalacak olan sergide teşhir olunan bir beşik

Türk içtimai tarihinin bugüne kadar
kazanamamış olması, büyük bir eksikliği
teşkil etmektedir. Osmanlı saltanatının vâ -
tanüvisleri daha ziyade harpler, siyasi o -
laylar üzerinde durmuşlar ve Türk sosyal
hayatına ait bahisleri meskût geçmiştir -
dir. Bu konuda, derli toplu bir esere sahip
olmadığımız için inceleme yapacaklar, ar -
şiv ve kütüphanelerde yorucu bir gayret
sarfına mecburdurlar. Eski hayatımızın bu
güne kalabilmiş eşyaları, hâtıraları da pek
yoktur. Müzelerimiz, bu bakımdan da fa -
cık bir haldedir. Yalnız, Topkapı sarayı,
eski bir geleneğe uyulmak sayesinde zen -
gin koleksiyonlara sahip bulunmaktadır.

Müze, zaman zaman bu koleksiyon -
ları bir araya toplayarak sergiler tertip et -
meği faydalı gördüğünden şimdikiye kadar
müteaddit sergiler tertiplemiştir.

1961 yılının ilk sergisi "Çocuk elbise -

leri sergisi'dir. Bu sergide 175 parça ço -
cuk eşyası teşhir edilmektedir. Muhtelif
asırlardaki küçük sultan ve şehzade elbise -
lerinin tetkikinden eski çocuk kıyafetleri
hakkında umumî bir fikir almak imkânı
vardır. Serginin tertibinde, elbiselerin bi -
çimlerinden ziyade, kumaş çeşitleri göz -
önünde tutulmuş ve sıralama ona göre ya -
pılmıştır. Sergide bazı Osmanlı hüküm -
darlarının çocukluk elbiseleri ayrı bir pa -
noda, yanyana getirilmiştir. Zamanımıza
intikal etmiş olan bu hükümdarların ço -
cukluk elbiseleri sırasıyla şunlardır: "Ka -
nunî, Murat III, Ahmet I, Osman II, Mu -
rat IV, Mehmet IV, Mustafa III ve Selim
III.,

Türk cemiyetinde çocuğun mühim bir
yeri vardır: Asırlardanberi çocuk mevzuu
üzerine bir çok sosyal geleneklerimiz mey -
dana gelmiştir. Çocuğa verilen önem, do -

ğum anından başlamaktadır. Eski hayatımızda doğuma ait, loğusa yatağı, loğusaya getirilen hediyeler, kırk hamamı gibi âdetler vardı.

Doğumları aileler, içtimâî seviyelerine göre kutlardı. Şüphe yok ki, doğumlar münasebetiyle yapılan merasimlerin ve verilen hediyelerin en muhteşemlerine Osmanlı saraylarında rastlanırdı. Bir şehzade veya sultanın doğumu, top atımı ile ilân olunur, donanmalar ve türlü şenlikler tertiplenirdi. Ayrıca beşik alayı adı ile bir merasim de yapılırdı.

Her yaşında çocukla ayrıca meşgul olunur, iyi bir terbiye görmesine, iyi âdetler edinmesine gayretler sarfedilirdi. Eski cemiyetimizin klâsik terbiye sistemi, sert esaslara dayanır, fakat şımarık olmıyan, dürüst ve çalışkan insanlar yetiştirirdi. İmparatorluğun bozulma devirlerinde bu terbiye usullerinde de gerileme başgöstermiş ve cemiyetimizde terbiyesiz insanlar, şımarık paşazadeler nesilleri türemiştir.

Çocukların okula başlamaları da ayrı bir olay teşkil ederdi. Bu, çocuğun hayatında bir dönüm noktası sayılır, kendisi için de, ailesi için de sevinçli bir gün olan okula başlama günü hususî bir merasimle kutlanırdı.

XVIII inci asırda, Türk cemiyeti üzerine esaslı çalışmalar yapmış bulunan bir yabancı, Türk çocukları konusunda da şu izahatı vermektedir:

"Çocukların bütün talim ve terbiyesi baba evinde yapılır. Kız çocuklarının yetiştilmesi, tamamıyla aile şartlarına bağlıdır. Bunların ne hocaları, ne de mürebbiyeleri vardır. Bu talim ve terbiyede, her iki cins için ne müziğe, ne de dansa yer verilmemiştir. Din ve ahlâk dersleri kız çocukların yetiştirilmesi için kâfi görülmektedir. Bu vazifeyi de ya doğrudan doğruya anne veya kadın akraba ve yahut da malûmatlı bir esir kadın üzerine alır. Bunlardan bazıları okuma da öğrenir, fakat yazı bilenler çok nadirdir.

Çocuklara gösterilen, bu itina, kendileri evleninceye kadar devam eder. Anneler, evlendirme hazırlıklarına çok erken

den başlarlar. Kızlar için çok küçük yaşta, üç dört yaşında söz kesilir; on iki veya on dört yaşına gelince de düğünleri yapılır."

Eski asırlarda çocuk kıyafetlerinin kendisine mahsus fazla bir özelliği bulunmuyordu. Kız ve erkek çocuklar, tıpkı büyükler biçiminde, kendilerine göre biçilip dikilmiş elbiseler giyerlerdi. Küçük erkek çocukların başlarında kavuklar bulunur, onlar da tıpkı babaları, dede'eri gibi kafetanlarla, binişlerle, şalvarlarla gezerlerdi.

On dokuzuncu asırdan itibaren çocuk elbiselerine de garp zevki lakim olmuş ve çocuklar garp usulünde elbiseler giymeğe başlamışlardır. Bu devirde ekseriya çocuklar ailelerinin mensup olduğu meslek ve sınıflara göre elbiseler giyerlerdi. Tarikat mensuplarının çocukları, küçük derviş kıyafetine girerler, paşazadeler, baba ve dedelerinin kendi vücutlerine göre yapılmış üniformalarını giyerler, ekseriya kardeşlerle de eş elbiseler yapılırdı.

Nitekim 19 uncu asrın Türk çocuk kıyafetlerinden bahseden bir İngiliz muharir de şöyle demektedir:

"Küçük kızlardan biri, uyukulu kara gözlü, gül goncası gibi dudaklı idi. Vaktinden evvel olgunlaşmış bir hali vardı. Erguvanî kadifeden, kenarları hermin kürkle çevrilmiş ve altın seritli bir caket giymişti, entarisi açık pembe muslindi. Belinden aşağı kısmı kat kat kaşmir şaldandı. Yeşil, geniş şalvarı, bol bir şekilde çıplak ayakları üzerine dökülüyordu. Ayaklarında sarı terlikler vardı.

Bir diğeri, ondan belki bir yaş daha küçüktü, koyu kırmızı yünlüden, içi samur kaplı bir caket giymişti, fesi küçük inci-lerle süslenmişti, entarisi sarı, şalvarı mavî ve gömleği açık kehribar rengi ince kumaştandı.

Hiç bir şey, bir küçük Türk kızının elbisesinden daha mübalâğalı olamaz. İki yaşında bir çocukla otuz yaşındaki bir kadının elbisesi arasında hiç bir fark yoktur, aynı mücevherler, aynı biçim, aynı kumaş her ikisinde de göze çarpar, sadece ölçü bakımından farklıdır. "

SESE BENZETİMLİ İSİMLER

Yazan: Prof. Mahmut R. GAZİMİHÂL

Türk Dil Kurumu'nun yeni "Türkçe Sözlüğü" cildinde (Ankara 1959, s. 812) olarak yansıma kelimesinin No. 2 tanesidir: "Bir şeyin çıkardığı sese benzer şekilde yapılan kelime, onomatope: Gürültü, güm güm, vızdamak birer yansıma sözcüğüdür." Böylece türkçenin eski bir kelimesi olan yansıma sözü "onomatope"nin bir örneği yapılmış bulunmaktadır. Dilimizde eski ve daha sonraki bir çok yansıma sözcüğü bulunduğu, musiki unsurları arasında yansıma adlar taşıyanları fark edilmiş ve bu konu ile biraz ilgilendim, ilginç bir dikkatini çoktan edindim. Belçikalı müzik bilgini Ernest Closson'un yansıma adları yazısını okuyalı çok oldu. Bu yazıda talebe bulunduğum sıralarda Closson'un "Dictionnaire des onomatopées" kitabını tavsiye ederek, konuda mübalâğalı görüşlere sapsmış olmakla beraber, mühteli bir eser olduğunu ve zaman zaman verimi sayılacağını söylemişlerdi. Bir kütüphanesinde çıkartarak onu da okudum. Maddelerinde gözden geçirdim. Derinlemeyen bir eser. Eski bazı mübalâğalı yorumlarını Max Muller eleştirel bir dikkatle sağlamıştı. Fransız dilinde geçen yansıma olan söz ve fiillerin sınırları net olarak erkenden çizildi. Sese benzeticilerden meselâ (béler (=melemek), miyavlamak, coucou (guguk) gibi sesler, türkçe ve başka dillerdeki bazı yansıma kelimelerin — birinden diğerine geçmek — ister istemez benzeştikleri görülür: "Closson'un sesini gulogulu diye taklit eden Fransızcada da bir glouglou yansıması vardır, v.s.."

Yansımalı kuş adları çoktur ve türlü benzeşirler, çünkü ötüşlerine benzer adlandırılmışlardır. Falanca dilinde falanca kuşun adı şu dilden bu dile geçti diyenler tesadüfi andırışmadan hiç bir belgeye dayanmış değillerdir.

E. Closson, Notes sur l'onomatopée et la terminologie organique (In: S. I. I. no 7; 15 juillet 1911, pp. 16 - 35).

dur. Meseia A. Vefik Paşa, Ş. Sami ve H. Kazım merhumlar türkçe kuş adı "kuğu," nun rumca "kuknos," dan alındığını yazmışlardır! Keresteciyan, iranlıların yunanca kelimenin tamamını, halbuki Türklerin yalnız ilk hecesini aldıklarını bile izah ediyor! Halbuki kuğu kelimesi çok eski bir türkçedir: Kaşgarlı Mahmut divanında bulunduğu gibi, Türk dili lehçelerinin tümünde de vardır.

Türkçede "gu," ile başlayan söz bulunmadığı halde, yansıma söz konusu olunca iş değişiyor: guguk türkçedir.

Mayıs ayında guguk sesini tekrar eden öten güvercin büyüklüğündeki tekir renkli kuşu herkes bilir: bunun türkçe adı "gu-guk", fransızca adı kucu (coucou) dur. B. Keresteciyan sanskritçede adı "kukūka," yunancası "kokkos," olduğunu belirtiyor. Şu halde her ülke halkı onun sesini bir duyarak ona göre ad takmış. Latincede cuculus (kukulus), yunancada ayrıca "kokkus", almanca "kuckuk," (bizdeki kukuk gibi).

Turna kuşunun adı zurnaya benzer: çünkü turr turr turr diye borusunu öttürerek bölük bölük geçerler.

Türkçede "l," ile başlayan kökten kelime yoktur ama, yansıma söz konusu olunca iş değişir. Ömrü lalakayla geçen ve Mevlâna'nın kuşların seyhi diye andığı leylek bu adımı lakırtısından almıştır. Farsçada da "leklege," öyledir. O dilde "leglek," saçma sapan söz demek olduğu için bizdeki lakırdı sözüne yakın düşer. Arapçada "laklak," var. Türkçe leylek farsçadan alınmıştır demiye-hiç lüzum yok. Lalkala yansıması her milletin kulağı için birdir.

Koca başlı gece kuşuna Türkler de, Rumlar da "kukumav," adını vermişlerdir; çünkü kukumav diye diye öter. Farsçası da buna yakın bir isimdir.

Tahtakavak denilen kuş, adı gibi öter. Kaşgarlı Mahmut sözlüğü gibi eski kaynaklarda ve türkçenin bütün diyaleklerinde "keklik," denilen av kuşunun gerçekten

ISTANBUL'DA KULLANILAN
BAZI TABİRLER VE ATASÖZLERİ

Derleyen: Behire GÜRÇAN

Arayan mevlâsını da bulur, cezasını da.

Eşeğini evvel bağla, sonra Tanrıya ismarla.

Tedbirde kusur ettiğini düşünmez de takdire bahane bulur.

Çalışmak ibadetin yarısıdır.

Kabul olunmayacak duaya âmin denilmez.

Kismet gökten zenbille inmez.

Kul aramayınca belâsını bulmaz.

Kişinin kendine ettiğini âlem bir yere gelse edemez.

Her koyun kendi bacağından asılır.

Ne ekersen onu biçersin.

Dünyada eken ahrette biçer.

Kişinin iradesi kendi elindedir.

Allah kulun götüreceği kadar verir.

Mevlâ bir gün ağlatırsa bir gün güldürür.

Allah diyen boş kalmaz.

Bakalım Mevlâm neyler — Neyleşse güzel eyler.

Altı olur, yedi olur, hep Mevlânın dediği olur.

Alnının kara yazısı.

Ecelsiz kul ölmez.

Ecelden başka her şeyin çaresi bulunur.

Allahın işine karışılmaz.

Allah ne verir ki kul götürmez.

rak yaşayan bu müzik unsurlarının istilâ devrinde Türkler vasıtasıyla de yabancı ülkelere yayılmış olması çok mümkündür. Türk müziğinin Orta Avrupada ve meselâ Macaristandaki tesirlerini Emile Haraszi gibi tanınmış Macar müzik bilginleri kesin şekilde itiraf etmişlerdir. Fakat bizim bu yazıda esas gayemiz Türk müziğinin yabancı ülkeler üzerindeki tesirlerini aramak ve tesbit etmek değil, asıl batılların majör, minör tarzları dışında kalan ton ve diziler hakkında nasıl bir izah ve tarif tarz ve metodu kullanmış olduklarını belirtmektedir.

Tevekkelinin gemisi batmaz.

Düşünme Allah kerim.

Kaderin yapığını kimse yapamaz.

Vergi Allah vergisidir.

Yaradan kismetini de verir.

Garip kuşun yuvasını Allah yapar.

Kulun dediği olmaz, Allahın dediği olur.

Olacağı çare yoktur.

Sebepsiz kuş bile ötmaz.

Ahrette mi şefaât edecek?

Bugün dünya, yarın ahret.

Dünyada diken ahrette biçer.

Herkes cennete gidecek olsa cehenne

boş kalır.

Yarın kıyâmet gününde on parmağın yakanda olsun.

Yarın kıyâmette hakkım olsun.

Yarının sahibi yar.

Cinler içinde top oynuyor.

Cinlere külâhı ters giydirir.

Cin gibi aklı var.

Cin gibi çocuk.

Cin olmadan adam çarpmağa kalkış

Cin çarpmışa döndü.

Akıl rahmanı var, akıl şeytanı ver.

Cahilin sofusu şeytanın maskarasıdır.

Cinle şeytan bir değildir.

İnsan insanın şeytanıdır.

Ben demek şeytan demek.

Yıldızı barışmadı.

Yıldızı barışık

Yıldızı parlak

Yıldızı düşkün.

Gaybı Allaktan başka kimse bilmez.

Tanrı ile kulun arasına girilmez.

Kalbini temiz tut da kırk yıl kirli ge

Yalan ile iman bir yerde durmaz.

Söz bir Allah bir

Evvel görüş, sonra biliş.

Her iş itikada bağlıdır.

Görünürden görünmez çoktur.

Göz terazi, akıl mizan.

Gözlüye gizli yoktur.

Göz bir penceredir, gönüle bakar.

SİLİFKE VE TÜRK FOLKLORUNDA CEZAYİR

Yazan: Kerim YUND

Bir lokomotifin vagonları sürüklemesi gibi Afrikanın Akdeniz kıyısındaki 2195000 km kare toprak parçası da deniz içindeki adacığın arabca adı olan Cezayir sözü ile kendini dünyaya tanıtır. Akdenizin Büyük Okyanus'a açılan kapısı yanında on milyon nüfusu ile bu ülke bağımsızlığını elde etmek için savaşıyor.

Batur Cezayir, yüz yıllardanberi halimiz için sine bir menekşe demetidir. Burayı Barbaros, Osmanlı ülkesine kattıktan sonra 270 yıl kader birliği yaptık. 1830 haziranından sonra da gönlümüzde yaşayan Cezayirin bağımsızlığını dilemek bizlerin en büyük isteğidir.

Bizim Cezayiri sevdiğimiz, unutamadığımız gibi; Cezayirli de bizi sevmektedir. Bunun en iyi örneğini onlar vermişlerdir: Cezayirli alplerin ve şehitlerin koyunundan Atatürk'ün resimlerinin çıktığını göğsümüz kabarak duyduğumuz. Bunlar bizden, biz onlardanız.

Cezayir deyince ne kadar yakınlık duyduğumuzu; Akdenizin kuzey, Anadolunun güney kıyılarında biri olan Silifke'den Sayit Uğur'un derlediği "İçel Folkloru", adlı kitabından aldığımız şu mısralar ne güzel belirtir: (C. I, Sf. 42):

Cezayir güzel onbeş yaşında,

Geyinir kuşanır hafta başında,

Her birisi bir yiğidin peşinde

Tunus Trablus sultan Cezayir.

Cezayirin gemileri yağlanır

Güz gelince tersaneler bağlanır

Cezayirde koç yiğitler eğlenir

Güzelleri mis kokulu Cezayir.

Cezayir şehrinde toplar atılır,

Gürecüleri ucuz baha satılır.

Cezayir

Cezayir kal'ası yahya bakar

İçinde duranın yüreğin yakar

Cezayir

Cezayirin evlerinin yapısı

Kıbleye karşıdır anın yapısı

Sokakları Hazreti Ali kokusu

En küçüğü üçüme donlu Cezayir

Eski Türk Cezayiri ögen bu ezginin yanı başında bizim de 30 yıl kadar önce, Silifkeden derlediğimiz aşağıdaki Cezayir türküsü onun bizden sömürge olarak ayrılışının ismi dile getirir:

Cezayir'in çeşmesinin başında

İsmim yazılıdır toprağında taşında

Güzelleri onüç ondört yaşında

Güzelleri mavi donlu Cezayir.

Yer altındadır da Cezayir'in evleri

İçindedir de ağaları beyleri

Güzelleri üçüme donlu Cezayir.

Cezayiri salı günü bastılar,

Yiğidini kurbanlık koç gibi kestiler

Camisine çanlar astılar

Güzelleri mavi donlu Cezayir.

Silifkede hiç okuma yazma bilmiyen çalgıcıların, işlerinin güçlerinin ardından koşan çiftçilerin, köylülerin en az yüz otuz yıldan beri unutamadığı bu türkü; Cezayirin bağımsızlığa kavuştuğu zamana kadar da halkımızın dilinde suyu tükenmeyen bir çeşmenin suyu gibi çağlıyacaktır.

Cezayir koç yiğitlerinin kurbanlık gibi kesildiklerini, camilerine çanlar asıldığını ve bir salı günü buranın düşman eline geçtiğini Anadolu halkı halâ unutamamıştır.

Tarih de böyle yazıyor: Fransızlar, 14 Haziran 1830'da Cezayire çıktı. 18 Haziran'da Dayın ordusu yenildi. 29 Haziran 1830'da da Sultan kalesi istihkâmı alındı. Ertesi gün dayı Hüseyin teslim oldu.

Türk egemenliği Cezayiri orijinal, kalabalık bir şehir yapmıştı. Fransızların işgalinde burada 13 ü büyük, 109 u küçük olmak üzere 122 cami, 33 mescit, 5 tekke vardı. Türk Cezayirini ziyaret edenler burada tam bir asiyaşın varlığını söyler. Bu yönetim Türklerin ayrılması ile kalktı. 1830'da 176 olan dinî binalar, 1862 yılında 48 e inmiştir.

Demek oluyor ki Silifkede söylenen türkü ile tarih birbirini tutuyor.

Bir rivayete göre Silifke dolaylarından

D:

47. Dar sokaklarda bol bıçaklara rastlı -
yasıca.
48. Dayandığı ağaç yıkılısıca
49. Deyneği argaçta kalasıca (Argaç :
Koyun sürülerinin yezlik olarak kal-
dıkları yer)
50. Derdi artasıca
51. Dermansız dertlere tutulasıca
52. Dil bununla rastgelesice
53. Dili çekilesice
54. Dili kopasıca
55. Dilim dilim dilinesice
56. Dizin dizin sürünesice
57. Döküle kalasıca
58. Döşünden vurulasıca

E:

59. Ekmeğini it, yakanı bit yesin
60. Eli kırılısıca
61. Eli kolu kırılısıca
62. El kapısından kurtulamıyasıca
63. Eri yitesice
64. Ermiyesice
65. Evi barkı yıkılısıca
66. Evlâdından bulasıca.

G:

67. Gâvur kurşunundan gidesice
68. Gidişi olup da, dönüşü olmayasıca
69. Gittiği yerden dönemiyesice
70. Göksünde ak tüy bitesice
71. Gönenme inşallah
72. Gözün çıksın
73. Gözüne dizine dursun
74. Gözüne mil çekilsin
75. Gözü kör olasıca
76. Gözünün ışığı sönesice
77. Gözü pertliyesice
78. Güneşli havada yıldırım çarpasıca
79. Gününü gününden beter gelesice

H:

80. Hasbanın pekini yiyesice

İ:

81. İki elin kanda kalsın
82. İki gözünden ol
83. İki gözün önüne aksın

K:

84. Kağrı dayacağı gibi sürün
85. Kahrolasıca
86. Kapına kara kilitler takılsın
87. Kapın kitlensin

D:

88. Karacıgerinden vurulasıca
89. Karartın kalksın
90. Kara yerler alsın seni inşallah
91. Kavaklar gibi devril
92. Kınalı parmak sıkama
93. Kiran girsin içinize
94. Kör şeytandan bul.

L:

95. Lânet olsun

M:

96. Muradına erme

N:

97. Nafakan kesilsin
98. Nizollara tutul

O:

99. Ocağını tüttürecek evlât yüzü göreme
100. Ocağın yansın
101. Oğul yüzü göreme
102. Olmaz ol
103. Onmıyasıca

Ö:

104. Ödün patlasın
105. Öllüğün körtü
106. Ölü'n duvar diplerinde kalsın
107. Ölü'n gelsin
108. Ölü'n mezar bulamasın

P:

109. Patlıyasıca

S:

110. Sabaha kadar zıbar
111. Sakalın ağarsın.
112. Salın gıcır gıcır gitsin
113. Sanına erme
114. Senden doğanlar da sana etsinler.
115. Seni kendi elimle kefenleyim
116. Sesin kara yerden gelsin
117. Sırtın kara yere gelsin
118. Sidik çanağın tutulsun

Ş:

119. Şeytanından bul

T:

120. Tahtalara döşen
121. Tahtaya gel
122. Teneşire gel
123. Tuttuğun dallar kopsun gelsin
124. Tüneyecek yer bulama
125. Tütünün kesilsin.

U:

126. Ummadığın taş başını yarsın

GAZİANTEP'TE FOLKLOR ÇALIŞMALARI

(Yazan: Efdal EMİROĞLU)

Halkevlerinin faaliyette bulunduğu yıl-
larda Gaziantep'te folklor araştırmalarına
önem verilmişti. Gaziantep'te derlenen
folklor yazıları, o zamanki mahalli gazete-
lerde sık sık yayınlanmış, iki üç folklor ki-
tabı basılmış, Gaziantep Halkevi organı
Başınar dergisinde folklor yazıları geniş
yer kaplamıştı. Halkevleri kapatıldıktan
sonra 1957 yılına kadar Gaziantep'te folk-
lorla ilgili bir eser yayınlanmadığı gibi,
mahalli, gazetelerde de folklorla ilgili ya-
zılara pek az rastlanmıştır.

1957 yılında Gaziantep'te Yüksek Tahsil
Okutma ve Kültür Derneğine bağlı olarak
bir Kültür Şubesi kuruldu. Kültür Şubesi-
nin başkanlığına genç avukatlardan Hulûsi
Yetkin getirilmişti. Genç avukat büyük
gayret sarfederek Kültür Şubesini teşki-
lâtlandırdı. Kültür Şubesi folklor çalışma-
larına da büyük önem verdi. Folklorla ilgi-
li bir komite kurdu. Bu komitenin üyeleri
eski folklorculardan emekli öğretmen Şa-
kir Sabri, Yener eskiden beri folklor der-
lemeleriyle uğraşan avukat Cemil Cahit
Güzelbey ve avukat Hulûsi Yetkin'den
ibaretti. Komite bir program hazırladı. İlk

127. Umduğunu bulama.

Ü:

128. Üzerine güneş doğmasın

Y:

129. Yağlı kurşun yiyesice
130. Yarına çıkamıyasıca
131. Yaşın kara gelsin
132. Yattığın yer diken olsun
133. Ya urgan, ya yorgan doyurur inşallah
134. Yelli günde evin yansın
135. Yercişçeği ol
136. Yeryüzü göreme
137. Yetmiş yerde yetmiş belâya rashıya-
sıca.

138. Yiğila kalasıca

139. Yiğit arkan yere gelsin.

Z:

140. Zâlim koynuna düşesice
141. Zakkımın pekini yiyesice.

safhada 1957 yılına kadar dağınık şekilde
bulunan folklor bilgilerini bir düzene soka-
rak 1958 - 1959 yıllarında yayınladı. İki
yılıda yayınlanan 9 kitap şunlardır:

1) Gaziantep Köylerinde öğretmenlik ya-
pan Ömer Özbaş tarafından 20 yıla derlen-
en Barak Türkmenlerinin nereden geldik-
leri, iskânları, iskân türküleri, âdetleri,
halk şairlerinden bahseden 124 sahifelik
eser "Gaziantep Dolaylarında Türkmenler
ve Baraklar", ismini taşımaktadır.

2) Yıllarca köy öğretmenliği yapan Ce-
mil Güçyetmez tarafından derlenen mâ-
niler: "Gaziantep'te derlenen Türküler ve
Maniler", isimli 80 sayfalık bir kitap halin-
de yayınlanmıştır.

3) Köy öğretmenlerinden Mehmet Sol-
maz'ın hazırladığı folklor yazıları da "Ke-
şiş Dağı Arpalık", isimli kitapta neşredil-
miştir.

4) Şakir Sabri Yener'in yıllar süren ça-
lışmalarıyla derlediği Gaziantep Camileri,
mescitleri, medreseleri, türbeleri, mezarla-
rı, tekke ve çeşmeler kitabeleri ve bu
kitabelerle ilgili folklor bilgileri 88 sayfa-
lık "Gaziantep Kitabeleri", isimli kitapta
yayınlanmıştır.

5) Gaziantep'e ilgili destanların bir kıs-
mı "Kurtuluş Destanı", isimli broşürde
1959 yılında Hulûsi Yetkin tarafından top-
lanmış ve bu broşürün ikinci baskısı 1960
yılında yapılmıştır.

6) Cemil Cahit Güzelbeyin 30 yıla
derlediği yazılardan: Gaziantep'in adı, es-
ki eser ve âbideleri, folk dansları, halk
musikisi, bağ, üzüm ve mamulleri hakkın-
da folklor bilgileri, Miyan şerbeti, fallar,
sahra âlemleri, Nazar ve söyleme, Halk
oyunları isimli folklor yazıları 88 sayfa -
lık "Gaziantep Folklorundan Notlar, cilt 1",
isimli bir kitap halinde yayınlanmıştır.

7) Ömer Asım Aksoy, Ali Turgut Er-
gin ve Şakir Sabri Yener tarafından ha-
zırlanan, ondokuzuncu yüzyıl Gaziantep'i-
nin folklorundan önemli bilgiler taşıyan
292 sayfalık "Hasip Dürri, hayatı - Eserleri",

isimli eser de neşredilmiştir.

8) Gaziantep'in İslamlar tarafından fetihine dair dört asır önce yazılmış ve içinde kıymetli folklor bilgileri bulunan manzum tarihî efsâne, izahlarıyla birlikte "Antep'in Hazretî Ömer tarafından fethi" isimli broşürde yayımlanmıştır.

9) Gaziantep'li on folklorcunun derlediği, Gaziantep'in eski meskenleri, ev idaresi, ev işleri, kamam, yiyecek âdetleri, kış zahireleri, bayram yemekleri, köfteler, kıyafetler, evlenme âdetleri, selâmlaşma, nevrusa ait inanmalar başlıklı yazılar Hulusi Yetkin tarafından "Gaziantep Halk Bilgisi Derlemeleri Cilt I Gaziantep Âdetleri," isimli 80 sayfalık bir kitapta toplanmış ve yayımlanmıştır.

Bu eserlerden 3 ve 3 nci fıkarda yazılı olanlar hariç diğer 7 eseri Maarif Vekâleti yayım müdürlüğü satın almış ve 140 kütüphaneye dağıtmıştır.

Kültür Şubesi Folklor Komitesi bir yandan folklor kitaplarının arka arkaya yayımlanmasını sağlarken, diğer yandan elde ettiği kısa folklor yazılarının da "Gaziantep Kültür Dergisi"nde yayımlanmasını temin etmiştir. Gaziantep Kültür Dergisi 1957 Kasım ayında beri her ay Gaziantep'te yayımlanmaktadır. Gaziantep Bölgesiyle ilgili bilgi ve fikir yazıları Kültür Dergisinde yer almaktadır. Dergi 1961 yılı ocak ayında dördüncü cildine başlamıştır. Dergiye Türkiyede mevcut kütüphanelerden 150 tanesi abone bulunmaktadır.

Her ay 24 büyük sayfa renkli ve fotoğraflı olarak Gaziantep'te yayımlanan Kültür Dergisinin yarısını folklor derlemeleri kaplamaktadır.

Kültür Şubesi Folklor Komitesi, 1959 ilâ 1960 yıllarında yeni folklor derlemelerine büyük önem vermiştir. Gaziantep âdetleri, Gaziantep yemekleri, Gaziantep halk masalları, Gaziantep oyuncak ve oyunları konusunda kılavuzlar hazırlamış ve bu kılavuzlardan binlerce bastırmıştır. Gaziantep orta öğretim okulları edebiyat öğretmenleriyle işbirliği yapan komite Maarif Müdürlüğünün müsaadesiyle öğrencilere ev ödevleri vermiştir. 1960 yılında

Bize gelen KITAPLAR

* "Türkten Türküler — No. 3., Şemsi Yastıman Sazevi. İçinde 32 halk türküsü'nün sözleri ve notaları yer almıştır. 24x17 boyunda, 40 sayfa, 3 lira.

* Yılmaz Elmas: "Samsun Bilmece - leri". Bölgesinde derlenmiş 254 bilmece. Yeni Yayını, P.K. 99 — Samsun. 16x12 boyunda, 16 sayfa, 50 kuruş.

* Doç. Dr. Cavit Orhan Tütengil: "Türkiyede Yada Bağlı İctimai Değişmelerle İlgili-Araştırmalar". İst. Üni. İktisat Fak. Mecmuası, C. XXI, No. 1—4 den ayrı basım. 24x17 boyunda, 20 sayfa.

* Marcel Aymé - Tahsin Yücel: "Konusun Hayvanlar". Masallar. Varlık Çocuk Klâsikleri: 13. 17x12 boyunda, 64 sayfa, 1 lira.

3000 ev ödevi öğrenciler tarafından hazırlanmıştır. Bu ödevler halen dernek yayın kolu tarafından tasnif edilmektedir. Bu tasnif neticesinde ilk yayımlanacak eserler: "Gaziantep Yemekleri", "Gaziantep Halk Masalları" ismini taşıyacaktır.

Folklor komitesi, Kültür Şubesinin döner sermayesinden istifade ederek yayınlarda bulunmaktadır. Gaziantep Yüksek Tahsil Okutma ve Kültür Derneğinin Yardım şubesinin de ayrı bir döner sermayesi vardır. Yardım şubesi, Gaziantep Yüksek tahsil gençliğine borca para verir. Derneğin sermayesini, her yıl, Özel idare ve Gaziantep Belediyesi bütçelerine ayırdığı yardım tahsisatlarıyla beslemektedir.

Gaziantep'te 1959 yılında folk dansları ile uğraşan bir dernek kurulmuştur. "Gaziantep Halk Oyunları ve Halk Türküleri Derneği" ismini taşıyan dernek, mahalî halk oyunlarını ve kıyafetleri tesbit etmekte, Türkiye içinde ve dışında folk dansları gösterilerinde bulunmaktadır. Bu derneğin ekipleri, birçok folk dans müsabakalarında iyi dereceler almıştır.

ETNOGRAFYA KILAVUZU

Yazar: Cahit ÖZTELLİ

Türk Kadınlar Birliği'nin isteği üzerine Ankara Etnoğrafya Müzesi Müdür Muavini Bayan Enise Yener, yeni bir "Etnoğrafya Kılavuzu", hazırlayarak, yine aynı birlik tarafından bastırıldı. Kadınlar Birliğinin bu hizmeti İzmir, Bursa gibi şubelerinde çalışan aydın düşünceli bayanların müze kurma istekleri üzerine ortaya çıkmıştır. Bu güzel isteği alkışlamak isteriz. Yurdumuzun zengin tarih ve etnoğrafya malzemesini kaybolmaktan kurtarmak ve bir an önce müzelere taşımak ancak bu gibi aydın kişilerin elbirliği ile mümkün olabilir. Bu güzel davranışı başka kültür kurumlarımızın örnek almalarını dilerken, Türk Kadınlar Birliği'nin tebrik etmekte yerinde olur.

Kılavuzun hazırlayıcısı Bayan Enise Yener, uzun yıllar etnoğrafya ve folklor üzerinde çalışmış, değerli bir müzeci'mizdir. Hele, bir müzenin içinde ve başında çalışarak, yaşayarak bir kılavuz hazırlaması eserinin değeri hakkında bir fikir vermeye yeter. Elimizdeki kılavuzun ikinci kitabı olarak bir de "Folklor Kılavuzu, çıkaracağımı bildiren sayın yazarın bu eserini de daha çok geciktirmeden bastırılmasını bekleriz.

Kılavuzun giriş bölümünde genel bilgi verilirken, yurdumuzdaki çalışmalara geçilmiş ve 1927'de kurulan "Halkbilgisi Derneği", bugün aynı adı taşıyan İstanbul'daki dernek olarak gösterilmiştir. Bu, doğru değildir. İlk dernek, kısa bir çalışma süresinden sonra, 1932 de kurulan Halkevleri ile birleştirilmiştir. Halkevleri de ellerinden geldiği kadar folklorumuza hizmet etmişlerdir. İstanbul'da 1946 yılında, Türk Halkbilgisi Derneği, yeniden kurulmuştur. Bu bakımdan her iki dernek de konunun tarihinde ayrı ayrı yer tutarlar. (1927 de kurulan derneğin tarihçesi hakkında, merhum Halit Bayrı, bu derneğin 27 - 36. sayılarında geniş bilgi vermiştir.) Derneğin adı 1953 yılı kongresinde "Türk Folklor Derneği" olarak değiştirilmiştir.

"ETNOGRAFYA KILAVUZU"nun, uzun ve yorucu emeklerle meydana geldiği, eserin kısa bir incelenmesiyle hemen belli olu-

yor. Eser, Prof. Afet İnan'ın bir önsözünden sonra şu bölüm ve konulara ayrılıyor: "Başlangıç, giriş, etnoğrafya nedir?, faydası ve gayesi, tarihçe, etnoğrafyanın mevzuu ve çalışma sahası, etnoğrafyanın diğer ilimlerle münasebeti, etnoğrafik eser toplayacak kimselerin dikkat edecekleri başlıca noktalar, etnoğrafyanın inkişafında etnoğrafya müzeleri, malzeme toplama - sında umumî metodlar, etnoğrafyanın kadrosu,, konuları üzerinde bilimsel düşünce ve tavsiyelerden sonra, ayrıca, bu yolda çalışacaklara gerçekten pek faydalı olacak şu anketleri de veriyor: "Gıda, halk sanatları ve meslekler, giyim ve kıyafet, işlemler, dokumacılık, musikî âletleri, mesken, ziraat, hayvan yetiştirme, çobanlık ve köçebelik, avcılık, kara ve su avı.,

Ayrıca kitabın sonuna "Etnoğrafyanın çeşitli dallarında inceleme yapacak olanlara bir kolaylık olmak üzere Türk etnoğrafyasına dair belli başlı yayınları" katmak suretiyle zengin bir bibliyografya verilmiştir. Folklor ve etnoğrafya üzerinde yapılan çalışmalarda en büyük zorluk bibliyografya meselesidir. Tam bir bibliyografyanın yokluğu, çalışmalarını hem eksik bırakıyor, hem de tekrarlara düşmesine sebep oluyor. Bu bakımdan, Bayan Enise Yener'in bibliyografyası eserine ayrıca bir değer kazandırıyor.

Kitabın tamamı 116 sayfa olup, bundan sonra kıyafetlere, ziynet eşyalarına, işlemlere, ev eşyalarına ait orijinal ve değerli otuzaltı resim katılmış. Böylece eser, göze de hitap ederek görevini hakkıyla yerine getirmiş oluyor.

Uzun yıllardan beri ihmal edilen milli folklor ve etnoğrafyamız için büyük bir kazanç olan bu güzel eseri okurlarımıza ve özellikle genç amatörlerle hararetle tavsiye ederken, sayın yazarını da tebrik etmeyi, Türk Folklor ve etnoğrafyası adına bir borç biliriz.

Not: Eser "Türk Kadınlar Birliği — Ankara., adresinden 750 kuruş karşılığında istenebilir.

AY VE GÜN ÜSTÜNE

Yazan: M. Güner DEMİRAY

Gün karşı doruktan çekilir. Serin bir akşam çöker ortalığa.

Yaz günü. İçerilerde durulmaz. Bağın dan bostanından, çiftinden çubuğundan gelen dalar evin avlusuna. Sofra hazırlanmıştır. Herkes başına üşüşür.

Karnı doyan kalkar. Herkes rahatlık içinde.

Dağın arkasından bir ay silkinir. Kos-kocaman. Tutacağı gelir insanın.

Analar çocuklarını kucaklarına alırlar yeni ayı gösterirler. Çocuğun elinden tutarlar "gel gel..", derler. Bu sırada ağızlarında güzel tekerlemeler dolaşır.

Gemerekte :

"— Aydede... ,"
 "— Evin nerde ,"
 "— İki taşın arasında ,"
 "— Tavuk getir,
 Yağa batır
 Sen yemezsen
 Bana getir . ,"

Gemereğin Çepni köyünde :

"— Aydede ... ,"
 "— Evin nerde? ,"
 "— İnce belde ,"
 "— İnce belin neresinde? ,"
 "— İki dalın arasında , ,"
 "— Keklik getir
 Yağa batır
 Bala batır
 Sen yemezsen
 Bana getir.. ,"

Ay sanki güler insanın yüzüne. Üstündeki lekeler kaş gibi, göz gibi kımlıdır. O zaman bak gör Çepni çocuklarını. Toplanırlar bir araya, hep bir ağızdan:

Ayı gördüm Allah.
 Amentü billah.
 Günahım çoktur
 Affeyle Allah.

Ayı gördüm Allah.
 Amentü billah
 Gördüğüm aylar
 Nur gibi parlar.
 Ortalık ışımaya başlar. Karşı ufuklar-

da tatlı bir kızılık belirir. Biraz sonra güneş doğacak.

Ana, baba, çoluk - çocuk hep kalkarlar. Kimi çalışmaya hazırlanır, kimi de o-yuna. Cıvıltıdır kopar evin içinde. Büyük kardeşler küçüklerin ellerinden tutarlar, pencerenin önüne getirirler.

Titrek güneş kulağını göstermiş, ya-vaş yavaş doğuyor.

Büyük kardeşler ellerini uzatırlar, güneşe "gel gel..", ederler. Küçükler de on-lara uyarlar.

Gemerek'te:

Gün gel
 Gün gel
 Arabaya bin gel
 Öğlun uşağın tandıra düşmüş
 Bir kalıp sabun ala gel,
 Duvarlara çala çala gel.

Gemereğin Çepni köyünde :

Gün gel
 Kırattına bin gel
 Eniğine - cücüğüne
 Bir kaşık yağ vereyim
 Soğuk kapını ört
 Sıcak kapını aç gel.

SÖT VEREN ANNELER
 KANSIZLIK. ZAFİYET
 KLOROZ. İSTAHSIZLIK
 SİRACA VE NEKAHAT
 İCİN

MALT
 HULASASI

KADAMUT MANİLERİ

— II —

Derliyen: Yılmaz ELMAS

Denize dalamazsın
 Oltanı salamazsın;
 Benim nazlı yarımı
 Elinden alamazsın.
 68—Dardağlardan yüce
 Soran yok halim nice,
 Yarım nasıl yaşasın
 Hüriyet olmayınca
 Davul ötmez irakta
 Mantar bitmez kurakta
 Bu yıl böyle giderse
 Ben kalırım merakta.
 Değirmen yolu düz gider
 İnce belli kız gider
 Kız yolu şaşırtmış
 İnşallah bize gider.
 Dereye indim ancak
 Elinde yeşil sancak,
 Ne kız oldum ne gelin
 Ateşte yandım ancak.
 Derelerin zuhah
 Gün görmedim doğalı,
 Ne gün gördüm ne mu-
 rad!
 Oğlan sana varalı.
 Dere akıyor dere
 Muhtarın evi nere?
 Muhtarın gızı geliyo
 Gerdanın: gere gere.
 Derelerin uzunu
 Kıramadım buzunu,
 Akdım Çerkez kızımı
 Çekemedim hazını.
 Kara koyun güdelim
 Dere boyu gidelim,
 İkimizi görmüşler
 Nasıl inkâr edelim.
 Denize dılabacağım
 Bir balık olacağım
 Yüzelli kocan olsa,
 Ben seni alacağım
 Dere depe tozuyla
 Halil birlik bozuya
 Ne yapalım a Halil
 Fadım yüklü geziye.
 Dağda tavşan yayılır

Kız saçlarını yayılır.
 Çıkma çardak üstüne
 Seni gören bayılır.
 69—Evin önünde taşlar
 Sevdüğüm kalem taşlar
 Kaldır başını yarım
 Görünsün kalem taşlar.
 70—Eteğimin pilesi,
 Saçının öndülesi,
 Sevip sevip almayan
 Erkeklerin kötüsü |
 71—Ekin çektim tarlaya
 Kellesini sallaya,
 Sanki yârin yok gibi
 Bana mendil sallaya.
 72—Elindeki nargise
 Yanımdaki karise,
 İki gözüm kör olsun
 Başka yarım var ise.
 73—Eteğimin pilesi
 Saçının öndülesi
 Ben bir yar sevdim
 Ticaret talebesi.
 74—Elmayı nazik soydum
 Yarın ağzına koydum ;
 Afiyet olsun a yârim
 Sen yedikçe ben doydum
 75—Evleri yakın yârim
 Döneri takım yarım.
 Düşman baş kaldırdı
 Kendini sakın yarım
 76—Elif dedim be dedim
 Kız ben sana ne dedim ;
 Alından mı sözüme
 Ben onu şaka dedim.
 77—Evinin önü düz olsun
 Sabansızda sürülür,
 Sevgilim güzel olsa
 Ekmeksiz de durulur.
 78—Ekmek yedim tabaktan
 Su içtim masrabadan
 Ne hayırlı gün imiş

Yarı gördüm sabahtan.
 79—Ey hıvara hıvara
 Dalda kiraz kızara,
 Ana yağım geçiyor
 Durma bana kız ara,
 80—Elmanın yarısıymın,
 Yumurthanın sarısıymın,
 Eller ne derse desin
 Öğretmen karısıymın.
 81—Eğmeliyim poturu
 Güllü nerde oturu,
 Güllü'yü sorarsanız
 Durmuş almış götürü.
 82—Erikler çiçek açtı
 Kızlar kocaya kaçtı,
 Kaçtığı birşey değil
 Nişanlılara iyol açtı.
 83—Fasulya tursusuna
 Ben geçtim karşısına,
 Adam aşık mı olur
 Emmisinin kızına.
 84—Fesim kaplama gümüş
 Sandık üstüne koymuş,
 Benim gibi yâr var mı
 Yâr yoluna can koymuş.
 85—Gidiyorum tarlaya
 Güvercinler görmeye;
 Altın yüzük yaptırdım
 Sevdiğime vermeye
 86—Gökte yıldız sayılmaz
 Çiğ yumurta soyulmaz
 Evde duran kızların
 Orucu kabul olmaz.
 87—Giresunda kayıklar
 Kızlar fındık ayıklar ;
 İhtiyara kız veren
 Gece gündüz sayıklar.
 88—Geri çekilin geri
 Burası horan yeri,
 Oynamadan gidenin
 Gelsin kara haberi.
 89—Her kaynak taka değil
 Var ile yoka değil,
 Çokça düşünmek ister
 Evlenmek şaka değil.

90—Hey Münevver Münevver
ver

Merdivenden iniver,
Sana nişan gelince
Nişanlıymı deyiver.

91—Hoca geliyor hoca
Elinde yeşil boğça ;
Şu Kadamut kızları
İstiyor çifter koca.

92—Haburadan aşağı:
Kovaladım tavşanı,
Viran kalsın köyümüz
Yapamadım akşamı.

93—Hamide'nin işliği
İsmet versin Beşliği
Ne yapalım Kiraz
Onun da var gençliği.

94—İrmak akar kum tutar
İki gelin mum tutar,
Güzelleri severken
Çirkinleri huy tutar.

95—İrmakları kanlıdır
Bahkları canlıdır ;
Kadamut'un kızları
Hep bize nişanlıdır.

96—İpi ipe ekletme
Beni yolda bekletme
Ben bir yar sevdim
İstanbulda mektepte

97—İN dereye dereye
Dereden al taşları,
Benden şevdalık geçti ;
Al cebimden saçları.

98—İnce giyme üşürsün
Güzellikte meşursun
Ne kötü huyun var
Herkesle görüşürsün.

99—İstanbulda terziler
Dike dike bezdiler
Kalk gidelim sevdiğim
Bizden şüphe sezdiler.

100—İki tabak balım var
Biri yense biri var;
El oğlu değil midir?
Biri ölse biri var.

101—Karanfil oyulur mu
Dalları kırılır mı
Kadamut kızlarına
Bakmaya doyulur mu?

102—Kadamut'un taşları
Yârin hilâl kaşları,
Yârime göz koymuşlar;
Kadamut herduşları.

103—Kestaneyi yararlar
Sarı saçı tararlar,
Sarı kemer olmalı,
Bize nikâh kıyarlar.

104—Ketenim var tarakta
Bir yâr sevdim ırakta,
Varsın olsun ırakta
Sevgisi var yürekte.

105—Kadamut'un düz taşı
Oda denize karşı ;
Ben yârime yolladım
İstanbulda yüzbaşı.

106—Karadayım karada
Gözüm yoktur parada,
Orucumu bozarım
Yâr ile bir sofrada.

107—Karşı karşı olalım
Gel beraber olayım,
Seni manici demişler
Gel imtihan olalım.

108—Kar yağar kepek gibi
Yârım var ipek gibi
Başımı aldım gidiyom,
Sen dokan köpek gibi.

109—Kadamut altı bayır
Yanıyom çayır çayır,
Ala gözlü sevdiğim,
Azıcık beni gayır.

110—Kiremitten su damlar
Bir kız verin adamlar
Bir kız bana çok mu
dur

111—Kiremit özüyle
Kim gördü gözüyle
Adam yârdan geçer
ma?

112—Karıya kaba gürgen
Dibinde bindal yorgan,
Sevdiğimi verseler,
Keseceğim çifte kurban.

113—Karatavuk kanadı
Samsun bana yaradı,
Ellerin sözüyle.

114—Kız sindalı sindalı
Kızlar giyer bindalı,
Bindallının üstüne,
Altın kemer olmalı,
115—Kara tiren kayda gel
Askerleri say da gel,
Askerleri saymazsan
Yârdan haber al da
gel.

116—Kiraz dalı eğmeli
Kirazımı yemeli,
Komşu kızı dururken
Kime boyun eğmeli.

117—Kadamut'un altından
Çam kütüğü geçiyor,
Kadamut'un kızları
Delikanlı seçiyor.

118—Karadut parmak gibi
Eminem kaymak gibi
Eminemin kocası
Kanedsiz leylek gibi.

119—Karşıda kürt evleri
Yayır develeri ;
Oturmuş inek sağır
Güzel güzel kızları.

120—Kadamut'un Kapağı
Kaptı beni köpeği
Onbeş batman geliyor
Fatimemin göbeği.

121—Kar yağar kapımıza
Dökülür üstümüze,
Geriden köpek çöker
Gelemez üstümüze.

122—Kadife döşekliye
Ben varmam eşekliye,
Ben varırsam varırım
Omuzundaki döşekliye.

123—Mendilim benek benek
Ortası çarkı felek
Yazı beraber geçirdik
Kışım ayırdı felek.

124—Manici başı mısın ?
Cevahir taşı mısın ?
Sana mektup gönder
sem

125—Cebinde taşır mısın ?
(Sonu var)

T.C. ZİRAAT BANKASI

Kuruluş tarihi : 1863
Sermayesi :
750.000.000 TL.

Yurdun her tarafında
Sayın Müşterilerinin
emrindedir.

Tasarruf hesapları için
en dolgun ve zengin
—para ikramiyeleri.—
Vadeli her 50, vade
sizlerde her 100 lira için
ayrı bir kur'a numarası
verilir ve bu numaralar
kesidelerden 5 gün evvel
— öğrenilebilir. —

Boş yere sırtıp çekmeyiniz!

**Muayyen
zamanlardaki
sancılara
karşı...**

**Kinimli
GRİPİN**
500 derece iyidir!

● Soğuk algınlığı, Grip, Nefes Darlığı
gibi hastalıklı hastalar.
● Baş ağrısı, mide ağrısı, romatizma,
kolesterol, grip, nezle, nezle, nezle,
● Midyeli boğaz, balık ve diğer
leri yorular.

**Kinimli
GRİPİN**
4 saatte 10 günde 3 defa alınabilir.

TABIATIN
SUNDUĞU
ŞİFA ÇAYI

PANASON

PAPATYA
NANE
ANASON

PANASON Çayı

1961
YILINDA

15.000
KİŞİYE KAZANMA ŞANSI

230.000 ve **1.525.000**

Liralık apartman daireleri Liralık para ikramiyeleri.

Her çekiliş planı ayrıca ilân edilecektir

AKBANK

Vadeli her 100 vadesiz her 200 liraya ayrı bir kur'a numarası verilir.